

Urmașii lui Vladimir și Estragon...

Sătui să îl tot aștepte pe Godot și parcă plictisiți unul de altul, crezând că viața ar putea fi altfel dacă s-ar despărți și ar încerca să o trăiască pe cont propriu, Vladimir și Estragon se gândesc, la un moment dat, să își vadă fiecare de drumul său. Nici creatorul lor, Samuel Beckett, nici ei nu au inima să o facă și, după cum bine știm, cei doi își continuă așteptarea împreună, sperând totuși că domnul Godot își va ține promisiunea și va veni *măine*. Alta e situația lui *Iaacovi* și *Leidental*, eroii piesei omonime scrise de Hanoch Levin. Pe *Itamar Iaacovi* îl apucă amocul, simte că *il cheamă viața* și ia decizia să își abandoneze prietenul, pe *David Leidental*. Își propune să trăiască independent, să se îndrăgostească, să se căsătorească, să îl înlăture din orice proiect de viață pe cel care până atunci îi fusese mai apropiat ca nimeni altul. O cunoaște pe *Ruth Sahaș*, *domnișoara cu popoul mare* și cu vagi aspirații artistice, care îi spune că ar fi pianistă și care, la rândul ei, simte chemarea vieții. Lui Iaacovi nu-i sunt necesare prea mari eforturi să o cucerească tocmai fiindcă femeia exact asta aștepta (pe lângă o cafea și o felie de tort, oferite de noul ei curtezan), mai greu e să se convingă că o și iubește. Încă și mai greu îi e lui Iaacovi să se debaraseze de prietenul de până mai ieri, David Leidental. Care s-a cam lipit de el *ca marca de scrisoare*, care e convins că *o fată mai găsești, dar un prieten greu*, care îi urmărește peste tot. La cafenea, în oraș, ba chiar ajunge să se ofere pe sine drept cadou de nuntă. Ceva însă nu merge în povestea dintre Iaacovi și *femeia grasă și artistă* și, pe neașteptate, tânărului căsătorit dar încă fără *bebei* i se face dor de partidele de domino și de ceaiul băut cu vechiul său prieten. Încercarea lui de a prinde viața din urmă, de a-și da iluzia că *există* eşuează. De fapt, cei trei sunt asemenea celor mai mulți dintre noi. Niște simpli trecători într-o lume anodină, personaje oarecare pe complexa scenă a vieții, insignifianți asemenea unor clovni triști.

Hanoch Levin a scris o piesă care e numai aparent o comedioară, condimentată cu umor evreiesc de bună calitate. *Iaacovi și Leidental* e o fabulă, iar fabula e, o știm de la marele La Fontaine, *une comédie en cent actes divers et dont la scène est l'Univers*. Din aceste sute de acte, Levin a surprins și concentrat vreo câteva și ele se găsesc în piesa publicată în volumul consacrat *Dramaturgilor israelieni contemporani* de Fundația Culturală „Camil Petrescu” și de revista *Teatrul azi*. Piesa, bine tradusă de Ada-Maria Ichim, a interesat-o pe regizoarea Mihaela Lichiardopol care a înscenat-o la Sala Studio a Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Timișoara. Poate dornică să facă piesa mai accesibilă, mai populară, mai veselă, Mihaela Lichiardopol s-a gândit să o condimenteze cu cântece, drept pentru care a făcut apel la compozitorii Almási Gabriel și Adrian Mardan. Aceștia au creat o seamă de melodii plăcute auzului, pe care le cântă bine actorii Bogdan Spiridon (*Daniel Leidental*) și Călin Stanciu jr. (*Itamar Iaacovi*), ambii la început de meserie, și chiar foarte bine Sabina Bijan (*Ruth Sahaș*), actriță cu un plus de experiență. Cei trei evoluează satisfăcător, uneori chiar bine și atunci când e vorba despre teatrul dramatic propriu-zis. Loc de mai bine ar fi fost și încă destul, cu câteva condiții. În primul rând, cred că era necesar ca regizoarea să aibă grijă să mai strângă povestea care capătă lungimi ce ajung să îi diminueze interesul. În al doilea rând, e limpede că cele trei personaje sunt niște bieți clovni fără să știe asta. În consecință, socotesc de prisos decizia Mihaelei Gaita Lichiardopol de a ni-i arăta,

în partea finală a montării, în costume și cu accesorii specifice. Rostirea e prea apăsată, prea *desfăcută*, cum se zice, parcă prea înclinată să recurgă la invizibile creioane roșii spre a sublinia replicile socotite esențiale. Unde mai pui că e grevată de multe, mult prea multe reminiscențe din graiul neoaș bănățean.

Teatrul Național „Mihai Eminescu“ din Timișoara – Iaacovi și Leidental de Hanoch Levin. Traducerea: Ada Ichim. Regia artistică: Mihaela Gaita Lichiardopol. Scenografia: Geta Medinschi. Muzica: Almási Gabriel și Adrian Mardan. Mișcarea scenică: Liana Iancu. Light design: Florian Putere. Cu: Bogdan Spiridon, Călin Stanciu jr., Sabina Bijan. Data reprezentației: 17 iulie 2010.

Romeo, Julieta și... Salieri

În *Amadeus*, celebra piesă a lui Peter Shäffer, descoperim un Antonio Salieri care nu e doar artistul mediocru care, din invidie față de adevăratul geniu mozartian, lasă la o parte orice considerente morale și, prin toate mijloacele posibile, vrea să își înlăture chiar fizic rivalul, cel ce îi arată mereu și mereu, fără să vrea, găunoșenia. Adesea Salieri, în versiunea și viziunea lui Peter Shäffer, purcede la aplicate analize ale creațiilor mozartiene, subliniindu-le surprinzătoarea naturalețe și simplitate, puse mereu și mereu în antiteză cu chinuita căutare din care se plămădesc operele sale. Peter Shäffer a avut intuiția de a nu-l limita pe mediocrul compozitor vienez, contemporan cu Mozart, la statutul de rival ros de ură, măcinat de sentimente josnice și de urzeli criminale, ci de a-i acorda în plus și dublul statut de critic muzical și de estetician. Una dintre cele mai pline de semnificații replici rostite de el în aceste două ipostaze suplimentare mi se pare a fi cea ce glăsuiește: „*În vâlvătaia artei, bunătatea nu înseamnă nimic*”. Cum, de altfel, nu prea înseamnă mare lucru nici bunele intenții, nici proiectele generoase.

Mi-am amintit pe neașteptate de Peter Shaffer, de Salieri, de atât de tăioasa lui zicere, dar și de superbul spectacol prilejuit de această piesă demult, în 1986, Teatrului de Stat din Oradea și regizorului Alexandru Darie – spectacol ce ilustra magnific respectiva supratemă –, într-o seară de iulie a anului 2010, când am văzut **Romeo și Julieta** la Teatrul Național „Mihai Eminescu“ din Timișoara. Și asta fiindcă montarea mi s-a părut a ilustra ideea că în vâlvătaia artei nu doar bunătatea, ci nici bunele intenții nu prea înseamnă mare lucru. Trebuie să fii rău voitor și mai înverșunat decât a fost Salieri împotriva lui Mozart ca să nu bagi de seamă că piesa shakespeariană a apărut în oferta repertorială a Naționalului timișorean dintr-un ghem de bune intenții și generozități. Prima a fost aceea de a oferi trupei – preponderent tânără – ocazia de a juca un text pe care dorește să evolueze orice actor tânăr. Și pe care aspiră să îl vadă înscenat, măcar o dată în viață, orice spectator îndrăgostit de teatru. A doua a fost, cred, dorința laudabilă a conducerii Teatrului Național „Mihai Eminescu“ de a le da actorilor șansa să lucreze cu un regizor din exterior, familiarizat cu un alt fel de a privi și de a face teatru. Rahim Burhan nu e un director de scenă oarecare, e apreciat în Macedonia natală și nu numai, mai are și atuul de a mai fi montat o dată piesa și de a o fi făcut, din câte se pare, cu succes. Din mărturisirea lui Rahim Burhan, publicată în caietul de sală al spectacolului timișorean, aflăm că acesta nu ar fi nicidecum o copie la indigo a montării de odinioară, că aceea de acum ar conține un singur citat din cea gândită